

CONDIȚII SOCIALE ȘI ECONOMICE ALE VIEȚII STUDENȚILOR DIN ROMÂNIA EUROSTUDENT V 2012-2014 (sinteza raportului național)

EUROSTUDENT V este un studiu internațional coordonat de *Hochschul Information System GmbH* (HIS) din Germania și un consorțiu internațional de instituții de cercetare. La ultima ediție a studiului au luat parte 32 de țări, România fiind la a **treia participare**.

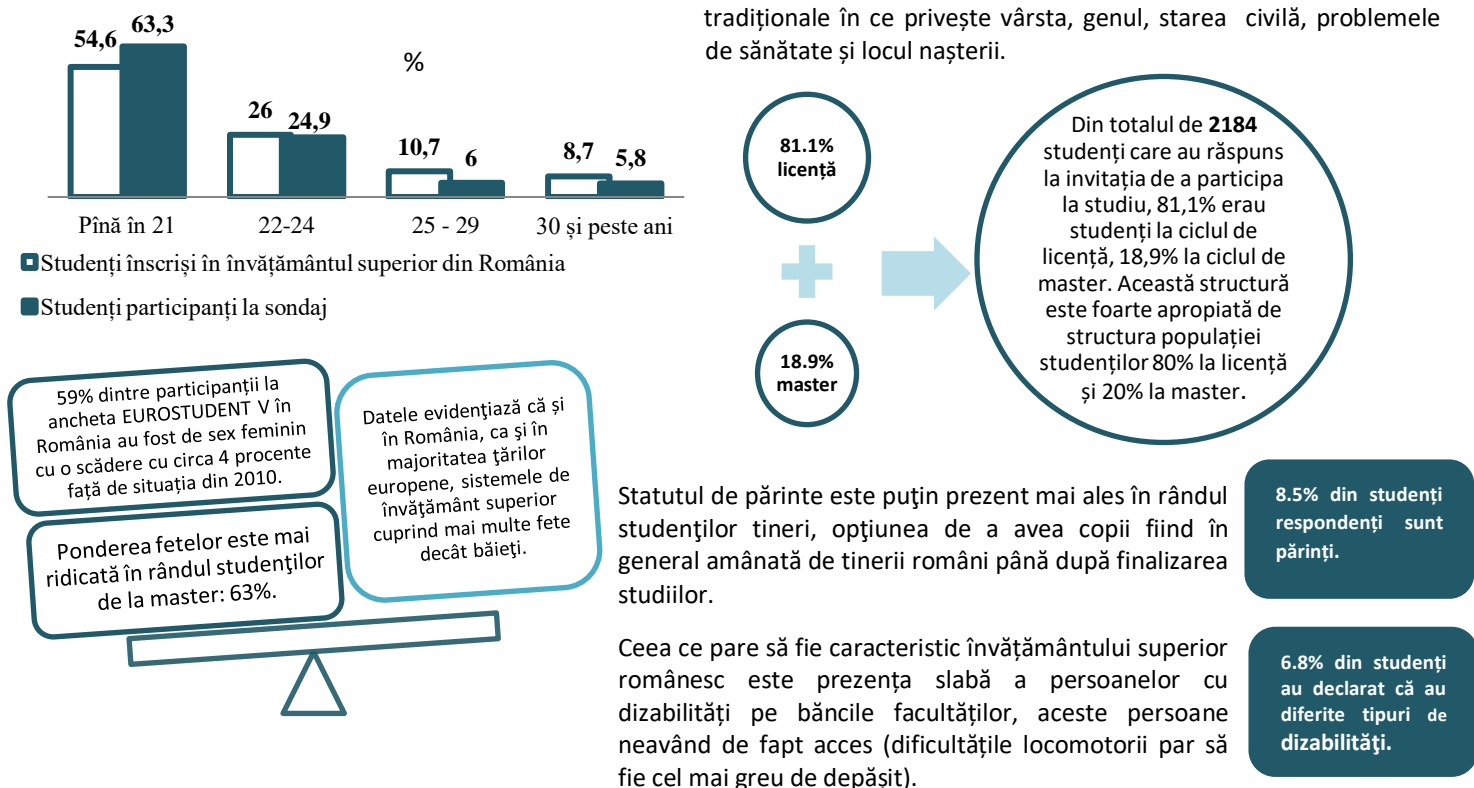
Proiectul **EUROSTUDENT** are ca domeniu de analiză **dimensiunea socială a învățământului superior**, scopul principal al cercetării fiind colectarea de informații și calcularea unor indicatori comparabili la nivel european privind condițiile de sociale și economice ale vieții studenților - constructorii societății bazate pe cunoaștere și punctul central al strategiilor de eficientizare și responsabilizare a învățământului superior. Scopul general al proiectului este de a înțelege cum funcționează din punct de vedere social sistemul de învățământ superior, pornind de la o serie de date comparative culese în fiecare țară participantă la studiu.

Cercetarea din România a fost asigurată de *Institutul de Științe ale Educației și Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI)*. Implicarea într-un astfel de studiu aduce, pe de o parte, un plus de cunoaștere cu privire la populația de studenți din România, iar pe de altă parte, posibilitatea realizării de comparații la nivel european. Nu în ultimul rând, participarea în cadrul unui proiect internațional, crește vizibilitatea României la nivel european și contribuie la integrarea sa în spațiul european a învățământului superior și al cercetării științifice.

Astfel, s-a realizat o anchetă prin **chestionar on-line** care a avut ca grup țintă populația de studenți de nivel ISCED 5, 6 și 7¹. Ancheta EUROSTUDENT V s-a realizat în acord cu etapa anterioară, pentru a permite comparații atât transversale cât și longitudinale. Chestionarul a fost unul comun pentru toate țările participante la acest studiu, dar a oferit fiecărei țări posibilitatea adăugării de itemi adaptați specificului național, în funcție de obiectivele de cercetare elaborate la nivel național.

CARACTERISTICI DEMOGRAFICE ALE STUDENȚILOR

Rezultatele pun în evidență tendința de diversificare a populației studențești departe de a mai fi conformă cu anumite tipare tradiționale în ce privește vârsta, genul, starea civilă, problemele de sănătate și locul nașterii.

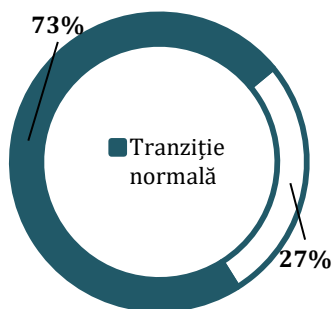
Diversitatea demografică și socială a populației studențești devine o realitate și pentru România, ceea ce conduce la concluzia că politicile educaționale trebuie să se orienteze mai adecvat către toți participanții la învățământ superior.

¹ ISCED 5 se referă la educația terțiară de scurtă durată, nivelul 6 la studiile finalizate prin licență (bachelor) iar nivelul 7 este al studiilor de master. Cf. <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>

ACCES ȘI TRASEE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Examinând diferite rute de acces, ne interesează în ce măsură se înregistrează decalaje între terminarea școlii secundare și înscrierea în învățământul superior, situațiile în care studenții au avut experiențe de angajare pe piața muncii înainte de a intra în învățământul superior ca și situațiile de întrerupere pe durata acestuia.

Perioada mai mare de 24 de luni parcursă între absolvirea liceului și înmatricularea la facultate este considerată **tranziție întârziată**. Conform datelor colectate, aproximativ 30% dintre studenți s-au înscris în învățământul superior la cel puțin doi ani după obținerea diplomei de Bacalaureat.

Tranziția normală este cea mai des întâlnită în rândul respondenților de 18-19 ani care imediat cum finalizează studiile liceale aleg să se înmatriculeze la o facultate.

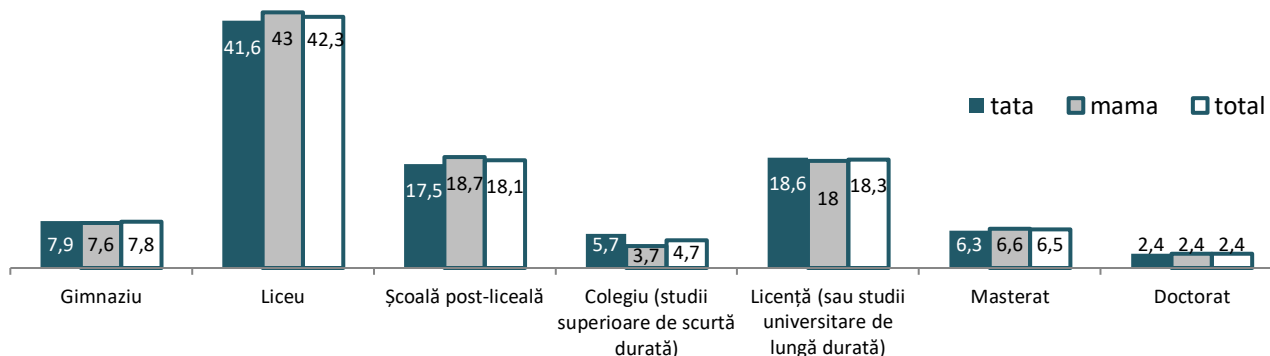
26,1%	28,1%	27,2%	23,0%	30,1%	23,1%	41,2%	22,2%	23,1%	50,0%	60,0%	25,0%
73,9%	71,9%	72,8%	77,0%	69,9%	76,9%	58,8%	77,8%	76,9%	50,0%	40,0%	75,0%
Teoretic - uman	Teoretic - real	Teoretic - științe ale naturii	Tehnologic / Industrial	Economic	Artistic	Sportiv	Teologic	Pedagogic	Militar	Silvic	Sanitar
										normală	întârziată

Conform graficului de mai sus, se poate observa faptul că fenomenul de tranziție întârziată este mai accentuat în rândul absolvenților de liceu cu profil sportiv (41%), militar (50%) și silvic (60%). Acest lucru se poate explica prin faptul că absolvenții acestor licee au posibilitatea de a se angaja imediat cum finalizează studiile preuniversitare în domeniile în care s-au specializat, fără a avea nevoie de studii superioare.

Motivele care îi determină pe studenți să nu intre în sistemul universitar imediat cum finalizează studiile preuniversitare sunt diverse și țin atât de factorii structurali, cât și de preferințe personale, de decizii luate individual sau în familie, cum ar fi: **background-ul familial, experiențe de muncă anterioare accesului la învățământul superior, situații de întrerupere a studiilor, rate de participare la studii, profilul liceului absolvit etc.**

MEDIUL SOCIO-ECONOMIC DIN CARE PROVIN STUDENȚII

Contextul socio-economic din care provin studenții este un aspect distinct, de interes pentru ancheta EUROSTUDENT, justificat prin influențele pe care mediul de apartenență le are asupra parcursului educațional al indivizilor. Elementele legate de mediul de apartenență de interes pentru ancheta EUROSTUDENT V sunt: nivelul de educație al părinților studenților, statutul ocupațional al părinților, statutul social al părinților.

Datele de anchetă arată, ca și în etapa precedentă a EUROSTUDENT (2011), că cei mai mulți dintre părinții studenților sunt absolvenți de învățământ liceal (42.3%). Părinții cu nivel de educație superior (studii universitare de licență sau studii superioare de scurtă durată) formează 31,9 %.

Prin raportare la totalitatea populației angajate în vârstă de 40-60 de ani care, în mod teoretic, cuprinde grupa de vârstă a părinților studenților, se poate observa că populația părinților de studenți este mult mai bine reprezentată la nivelul absolvenților de studii medii, în detrimentul celor de învățământ postliceal sau superior.

Acest fapt susține afirmația că nivelul de educație al părinților este un determinant activ al participării școlare a copiilor lor, dar și pe cea privind caracterul selectiv, chiar elitist al învățământului superior. Sistemul de învățământ superior este puternic selectiv în sensul favorizării accesului copiilor care provin din familiile cu status educațional superior.

CONDIȚII DE LOCUIRE

Rezultatele sondajului de opinie realizat au evidențiat faptul ca cei mai mulți studenți, și anume **63,5% (procente cumulate)**, nu locuiesc cu părinții. Comparativ cu celelalte țări europene România se găsește într-o poziție intermediară. În Armenia, Georgia și Italia procentul studenților care locuiesc cu părinții este cel mai ridicat și urcă la peste 70% în timp ce în Norvegia, Danemarca, Finlanda este cel mai scăzut: coboară sub 10%.

peste 60%

- Datele de cercetare arată că, spre deosebire de fete, studenții locuiesc cu părinții, într-un procent mult mai mare (peste 60%).

22%

- Genurile înregistrează diferențe importante și în privința altor variante de locuire: aprox. 22% dintre studente declară că locuiesc cu partenerul/copiii, în timp ce doar 13% dintre băieți afirmă acest lucru.

Rezultatele sondajului arată că **26% dintre studenți locuiesc în cămine studentești**; situația este mai accentuată pe măsură ce scade vârsta; comparativ cu 2011, aceasta tendință se menține.

Majoritatea studenților (55%) se declara mulțumiți de condițiile de locuire. Cel mai mare nivel de satisfacție (85%) se înregistrează în rândul studenților care locuiesc cu părinții, la polul opus situându-se cei care locuiesc în cămine (38%).

Astfel, locuiesc în cămine studentești mai degrabă studenți din grupa de vârstă de până la 21 ani (31%) și din grupa 22-24 ani (29%) și cei care declară ca sursă principală din care obțin banii de care dispun, **veniturile publice** (burse, indemnizații, alocații).

VENITURI, CHELTUIELI ȘI ASISTENȚĂ FINANCIARĂ

Familia

Principala constatare pe care o putem face pe baza datelor obținute este că **familia (fie că avem în vedere părinții sau partenerii de viață ai studenților chestionați)** reprezintă **principala sursă de venituri a acestora**. Din totalul răspunsurilor primite, veniturile a aproape două treimi dintre studenți provin de la familiile acestora. În funcție de diferite criterii există o ușoară variație a importanței acestei surse de venituri, însă ea depășește întotdeauna pragul de 50% dintre răspunsurile primite.

Percepția studenților cu privire la propria situație financiară este una preponderent negativă.

Faptul că persoanele care au răspuns la întrebare se declară mai degrabă nemulțumite de situația lor financiară nu reprezintă în sine o surpriză. Ceea ce este însă interesant este faptul că variația pe care răspunsurile la întrebare o au în funcție de diferite criterii independente (precum genul, ciclul de studii, situația locuirii, domeniul de studii și așa mai departe) este din nou foarte mică, adesea nesemnificativă statistic. **Studenții tineri (cu vârsta până în 21 de ani), care nu locuiesc cu părinții, par să fie cei mai mulțumiți de situația lor financiară, însă, pe măsură ce vârsta respondenților crește, nemulțumirea lor în privința situației financiare crește.**

SITUAȚIA STUDENȚILOR PE PIAȚA MUNCII

Distribuția pe sexe a datelor privind angajarea în muncă a studenților care locuiesc cu părinții arată că **băieții lucrează pe durata studiilor într-o măsură semnificativ mai mare decât fetele, atât cu normă parțială cât și cu normă întreagă**

Dacă privim însă această distribuție în rândul studenților care nu locuiesc cu părinții, situația este inversă, respectiv **fetele sunt angajate cu normă întreagă în proporție de peste 70% iar băieții, într-o proporție sub 60%.**

Analiza surselor principale de venit în funcție de caracteristicile socio-demografice ale studenților pune în evidență următorul **profil al celor care se dedică doar studiilor** (care, prin urmare, nu au ca sursă principală veniturile dintr-o slujbă plătită): **persoane de sex feminin, provenind din familii cu un statut educațional ridicat, aparținând grupelor de vârstă 25-29 și 22-24**. La polul opus, cei având ca principală sursă de venit o slujbă plătită, fac parte, predominant, din următoarele categorii: **sex masculin, cu o tranziție întârziată (nu au început studiile superioare imediat după absolvirea liceului), cu vârsta peste 30 de ani**

În contextul în care mulți dintre studenți lucrează în paralel cu efectuarea studiilor, este important în ce măsură respondenții apreciază că slujba pe care o au este apropiată ca domeniu de profilul la care ei studiază. Privind la răspunsurile tuturor studenților intervievați, se poate constata că **jumătate dintre ei apreciază că locul de muncă actual este apropiat ca domeniu de profilul studiilor urmate, iar 35% recunosc că nu există nicio legătură între cele două.**

EVALUAREA CALITĂȚII STUDIILOR - SATISFAȚIA STUDENȚILOR

Referitor la satisfacția studenților față de cursuri, cea mai bine apreciată de studenți este "atitudinea profesorilor" și imediat după aceasta, "calitatea predării". În timp ce "varietatea cursurilor" și "atitudinea personalului administrativ" se bucură de cea mai slabă apreciere.

Pe ansamblu, studenții au apreciat șansele lor de angajare în țară ca fiind bune sau foarte bune în proporție de 51% (deci o limitată majoritate a celor optimiști), dar un procent important - 38% - le-au apreciat ca fiind foarte slabe, iar 11% nu au putut să aprecieze. Cea mai pesimistă apreciere este a studenților la master care au evaluat șansele lor de angajare în țară ca fiind foarte slabe în proporție de 51%. La același nivel au apreciat și studenții la programe de tip umanist, în timp ce studenții la programe tehnice au fost ceva mai optimiști.

Studenții care muncesc și se bazează în principal pe propriile venituri au un grad mai ridicat de încredere că se pot angaja după terminarea studiilor. Chiar la nivel internațional, optimismul lor se ridică la 19,6% (apreciază că au șanse (foarte) bune să se angajeze) față de numai 10,1% pentru studenții dependenți de susținerea părinților și 7,7% pentru cei dependenți de susținerea publică.

MOBILITATEA INTERNAȚIONALĂ A STUDENȚILOR

7,2% dintre studenți au urmat temporar un program formal de studiu oferit de către o universitate din străinătate

- Mobilitatea de studiu în rândul studenților români este în continuare scăzută. Doar **7,2% dintre studenți au urmat temporar un program formal de studiu oferit de către o universitate din străinătate**. În raport cu alte țări, România prezintă o situație nesatisfăcătoare găsindu-se în grupul ultimelor 5 țări cu cea mai redusă mobilitate. În frunte se află țările nordice dar și o țară din est, Republica Cehă.

aproape 60% din studenți nici nu își propun în viitor să se înscrie în viitor la o universitate în afara țării

- Dintre cei 93% care nu au fost niciodată înscriși la o universitate în afara țării, **aproape 60% nici nu își propun în viitor acest lucru**. Se constată totuși o creștere a interesului pentru studiul temporar în străinătate, luând în considerare că în anul 2010 procentul celor neinteresați depășea 70%.

5% din studenții de la nivelul de studiu licență au participat în cadrul unui stagiu de mobilitate

- Atât la ciclul de licență cât și la master se observă că intenția de mobilitate pentru studiu este mai intensă decât mobilitatea efectivă. Diferențele procentuale sunt semnificative, mai ales în cazul primului ciclu universitar (licența), 38% dintre studenții aflați în programe de licență ar dori să studieze temporar la o universitate din străinătate dar **numai 5% au realizat deja acest lucru**. Comparativ, dintre studenții înscriși la master 26% au planuri privind studiile temporare în străinătate, iar **14% au trecut prin experiența unui program temporar de studiu în afara țării**.

70% din cei care au practicat mobilități de studiu, le-au efectuat în perioada licenței

- Dintre studenții care au practicat mobilități de studiu, **70% le-au efectuat în perioada ciclului de licență, 20% în perioada masterului, 8% în timpul unor studii de scurtă durată, 2% pe parcursul doctoratului**.

cu 6% mai mulți băieți decât fete

- Distribuția pe sexe nu prezintă diferențe semnificative în ratele de participare la mobilități, însă **cu 6% mai mulți băieți decât fete au declarat că intenționează să urmeze un program temporar de studii la o universitate din străinătate**